FLORA OG FAUNA

UDGIVET AF

NATURHISTORISK FORENING
FOR JYLLAND

MED STØTTE AF UNDERVISNINGSMINISTERIET

REDAKTION:

SIGFRED KNUDSEN, ALBERT JENSEN.

1924

I KOMMISSION HOS LEHMANN & STAGE, KØBENHAVN
CLEMENSTRYKKERIET — AARHUS

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

Herluf Winge (med Billede). O. Helms 1
Ch. Douin: La Famille des Cephaloziellacees. C. Jensen 5
Amager Fælled. Knud Wiinstedt 15
Regnløjen (Leucaspius delineatus Heckel) i Danmark. C. V. Otterstrøm 21
Vandremuslingen (Dreissensia polymorpha Pall.) i Esrom Sø. C. V. Otterstrøm 33
Sjældne Biller i Aarhusegnen. Victor Hansen 34
Om Atheriz ibis Fabr. Hj. Ussing 41
Danske Dyrenavne. J. Kr. Findal og V. Sigfred Knudsen 44
Nogle Bemærkninger til Indledningen af J. P. Krygers Artikel om Snyltehvepse. August West 46
Spredte Erindringer fra en Entomologs Rejser i England i Somrene 1921—22—23 (m. 4 Ill.). J. P. Kryger 55, 102
Eugenius Warming (med Billede). Knud Wiinstedt 65
Botaniske Kauserier III. L. P. Lauritsen 70
do. do. IV. do. 99
do. do. V. (fortsættes) do. 149
Fund af sjældne Planter. P. M. Pedersen 73
Lidt om Stæren (Sturnus vulgaris) i Vinteren 1923—24 J. P. Jarlund 89
Smaasommerfugle. Fr. Gudmann 96
Østjydske Vandløb (m. 1 Kort og 5 Ill.) (Fortsættelse) J. Kr. Findal 113
Planter og Biller. Victor Hansen 129
En ny dansk Smælder. Victor Hansen 141
Ny dansk Maaler. L. P. Jensen 143
Løgfrøen. P. Kaad 144
Cnidium venosum (Brændeskærm). Knud Wiinstedt 146

Mindre Meddelelser.

Tropaeolum majus. L. P. Lauritsen 27
Capua angustiorana Hw. H. P. S. Sønderup 27
Fiskehejren. Kay Petersen 28
Egernet. Kay Petersen 28
Interessant Tilpasningsevne. Fr. Gudmann 29
Hvepsen og Baaden. Otto Wolff 30
Sommerfugle paa Navr. L. P. Jensen 46
Ildere, der fisker. Kay Petersen 47
En stor Hvidtjørn. P. M. Pedersen 48
Langstilket Lærkespore. P. M. Pedersen 48
Vandpest. Aage Lund 75
Spurvehøgen. Henry Jensen 75
Natuglen. Chr. M. Poulsen 75
Potentilla incana Moench. P. M. Petersen 75
Sommerfugle og Soldug. P. M. Pedersen 75

Side
Nogle sjældne Biller. P. M. Pedersen 76
Natuglens Levevis. Kay Petersen 76
En tam Krage. Sigfred Knudsen 77
Tornskaden. J. P. Kryger 78
Stork og Musvaage. J. P. Kryger 79
Taarnfalken. Kay Petersen 79
Ildsalamanderen. Sigfred Knudsen 108
Butsnudet Frø. Kay Petersen 109
Væsel og Rotte. Kay Petersen 109
Kvægmyg. J. Kr. Findal 109
En Svalehistorie. Albert Jensen 151
Dødningehovedet. Carl Christensen 151
Husrotten. E. B. Hoffmeyer 151
Ejendommelig Redeplads. P. Esben-Petersen 151
En Rævehistorie. Frede Bertelsen 152
Sjældne Neuropterer og Pseudoneuropterer. E. B. Hoffmeyer.. 153
Rettelser 153

Litteratur Anmeldelser.

Billeder af Nordens Flora. (A. C. Jensen-Haarup) 30
C. Lund: Stuefugle. (Sigfred Knudsen) 30
Ad. S. Jensen: Frøaar og Egernvandringer (J. Kr. Findal) ... 31
L. A. Hauch: Danmarks Trævækst IV (Albert Jensen) 49
Fr. Weis: Vore Bøgeskove og Hedeplantninger (Albert Jensen) 49
Danmarks Pighude (Echinodermer) ved Dr. Th. Mortensen (Hj. Ussing og P. Esben-Petersen) 50
Naturens Verden. (Sigfred Knudsen) 51
Billeder af Nordens Flora. (Albert Jensen) 80
O. Lundblad: Insekternas Förvandlingar och därmed sammenhängande Frågor. (Hj. Ussing) 81
O. Helms: Danske Fugle ved Hus og i Have. (Sigfred Knudsen) 82
Axel Petersen: Bidrag til de danske Simuliers Naturhistorie (J. Kr. Findal) 110
Kr. Pedersen: „Plantelære for Børn i Folkeskolen" og „Nytteplanter fra fremmede Lande." (Albert Jensen) 111

Foreningsmeddelelser.

Naturhist. Forening for Jylland 31, 53, 85, 112
Beretning om Ekskursioner (m. Billede) (Sigfred Knudsen) 85, 112
Naturhist. Forening for Sjælland 52, 83, 157
Medlemsliste 83
Beretning om Ekskursioner. (L. P. Jensen) 157
Naturhist. Forening for Fyn 54, 156
Beretning om Ekskursionerne (P. J. Pedersen, H. Chr. Hansen) 54
Medlemsliste 156
Naturhist. Forening for Lolland Falster. Beretning om Eksk. (L. Kring og F. H. Møller) 155

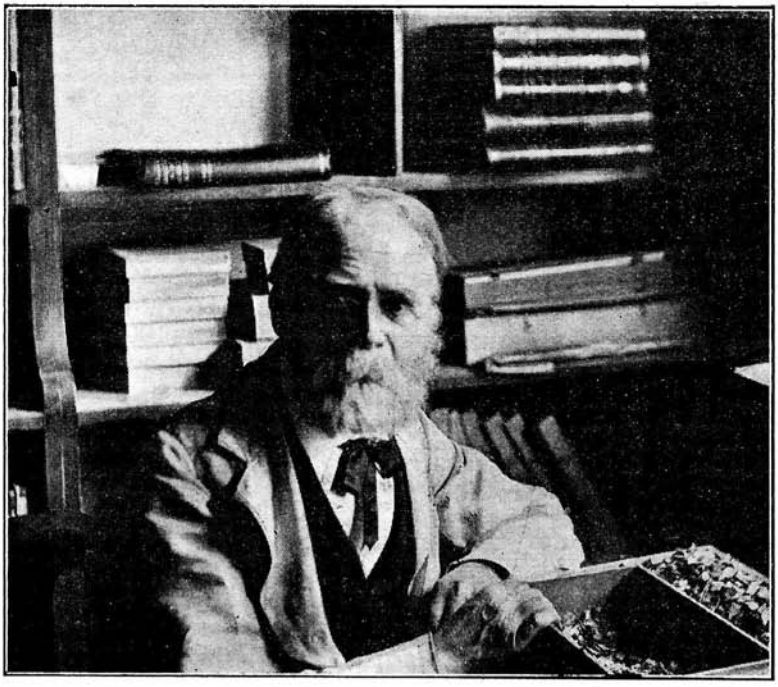

K. Stephensen fot. Decbr. 1915.

HERLUF WINGE.

Født 19. Marts 1857 — død 10. November 1923.

Enhver, der her i Danmark har givet sig lidt af med Pattedyrenes og Fuglenes Naturhistorie, kender Herluf Winge af Navn og af, hvad han har skrevet; de færreste udover de specielle Zoologer har personlig truffet denne ejendommelige og fremragende Videnskabsmand, der ikke holdt Forelæsninger, ikke deltog i Møder, men Dagen igennem arbejdede i sit Fag, om Formiddagen paa Zoologisk Museum, Resten af Dagen i sit Hjem. Hans store Belæsthed og deraf følgende Kundskabsrigdom paa hans særlige Omraade sammen med hans sjældne Arbejdsevne og Skarpsyn skabte de Værker om Pattedyr, som Verden over gjorde hans Navn kendt. Som hans Hovedværk fremtræder det store Arbejde „E Museo Lundii". Den danske Naturforsker P. V. Lund, der næsten tilbragte hele sit Liv i Brasilien, hjembragte fra Kalkhuler i det Indre af Brasilien en utallig Mængde Knogler af Dyr fra tidligere Jordperioder. Disse Knogler var det, som blev undersøgt af Winge, beskrevne

og afbildede i det nævnte Værk, af hvilket er udkommen en anseelig Række Bind. Talrige andre Afhandlinger om Pattedyr skrev han i Aarenes Løb, saaledes „Om Tandsystemets Udvikling hos Pattedyrene" (1882). Umiddelbart før hans Død udkom 1. Bind af „Pattedyrslægter", hvis 2 andre Bind, som han ikke selv opnaaede at se færdige, snart vil følge. Heri gives en meget indgaaende Vurdering af de forskellige Pattedyrgruppers Slægtsforhold.

Hvad der blev fundet af Knogler ved Udgravning i Køkkenmøddinger her i Landet, bearbejdedes af ham, og Resultatet foreligger i Afsnittene om Hvirveldyr i Værket: „Affaldsdynger fra Stenalderen i Danmark" (1900), i flere Arbejder i „Aarbog for nordisk Oldkyndighed og Historie" samt i „Videnskabelige Meddelelser fra Naturhistorisk Forening", hvor bl. a. fremkom et Hovedværk herom (1904) „Om jordfundne Pattedyr i Danmark". Ogsaa i vore Nabolande blev Winges sjældne Evner til Bedømmelse af jordfundne Knogler taget i Brug. I den af Naturhistorisk Forening udgivne „Danmarks Fauna" skrev Winge (1908) Bindet om Pattedyr, og i „Meddelelser om Grønland" gav han en indgaaende Beretning om Grønlands Pattedyr.

Skønt Winge altid hævdede, at han var Pattedyrforsker, var hans Kundskaber paa Ornithologiens Omraade overordentlige, baade hvad angik Fugleverdenen i det hele taget og den særlige danske Fuglefauna. Han gjorde daglige Optegnelser om, hvad han saa af Fugle, og hans ornithologiske Arbejder er ikke faa. Svarende til hans Arbejde om de grønlandske Pattedyr fremkom det fortrinlige Værk „Grønlands Fugle" (1898), hvori er samlet alt, hvad man den Gang kendte om den grønlandske Fugleverden, og til Afhandlingen om de jordfundne Pattedyr skrev han en tilsvarende „Om jordfundne Fugle i Danmark" (1903). At skrive en Haandbog om danske Fugle var en Tanke, der i lang Tid beskæftigede ham, men som han atter opgav. De Aarsberetninger om danske Fugle, hvis Offentliggørelse var begyndt i 1883 som et Arbejde ved fleres Iagttagelser, fortsatte Winge fra 1888 under Titlen „Fugle ved de danske Fyr"; heri haves nøje Underretning om alle de Fugle, der faldt ved Fyrene, og af hvilke Eksemplarer blev indsendte til Zoologisk Museum; endvidere omtaltes de i Aarets Løb til Museet indkomne sjældnere Arter, og endelig indeholdt hver Aargang et Uddrag af Winges egne Iagttagelser for det paagældende Aar. I en lang Aarrække (til 1911) vedblev han med dette Arbejde, der senere er fortsat af R. Hørring. Egentlig populære

Arbejder skrev Winge ikke gerne. Da Julius Schiøtt i 1899 begyndte det ret stort anlagte Værk „Frem", lod Winge sig dog overtale til i Afsnittet „Danmarks Natur" at skrive om Pattedyr og Fugle. Heldigvis overskred han i meget høj Grad den knappe Plads, der var ham tildelt, og herved fremkom det ypperlige Arbejde: „Danmarks Pattedyr og Fugle", gennem hvilket man faar en tydelig Forestilling om Winges Kendskab og Kærlighed til vor Fugleverden.

Winges ydre Livsforhold er snart beskrevne. Han var født i København, blev Student i 17 Aars Alderen, tog 4 Aar efter Magisterkonferens i Naturhistorie, blev et Par Aar senere ansat ved Zoologisk Museum, hvor han i en lang Aarrække til sin Død indtog Stilling som Viceinspektor. Gennem mange Aar levede han, som var økonomisk velsitueret, i sin Fædreneejendom, den smukke Bolig i Østre Allé Nr. 6, vistnok et gammelt Patricierlandsted, hvortil der i sin Tid havde hørt en udstrakt Have, som efterhaanden var udstykket. Hen imod Aarhundredskiftet blev Boligen solgt til Københavns Kommune og nedrevet, hvorefter Winge flyttede til en Villa paa Lembchesvej i Hellerup og boede her til sin Død.

En Videnskabsmand bør vel i Almindelighed bedømmes efter sit Arbejde; hans Bolig, hans daglige Liv, hans Egenskaber udenfor hans specielle Felt, er oftest noget, der ikke eller kun i ringe Grad vedrører hans Værk. Med Winge var det noget anderledes; han var en saa særpræget Natur og en Mand, hvis Livsførelse var nøje forbundet med hans Anskuelser og Arbejde ogsaa paa hans specielle Omraade, at man kun faar et ufuldstændigt Billede af ham, hvis man ikke gaar lidt ind paa at omtale hans Karakter og daglige Liv lidt nærmere.

Alle, der havde med ham at gøre, vil mindes hans Elskværdighed og Imødekommenhed, hans smukke og tiltalende Tankegang; hermed være paa ingen Maade sagt, at Winge blot var blid og vennesæl; overfor hvad han ansaa for urigtigt, kunde han visselig være skarp nok; og utvivlsomt blev hans Tankegang og Væremaade i mange Henseender præget af det Eneboerliv, han førte, uden større Berøring med Omverdenen. Hans Evner var vel nok langt udover det almindelige, ikke blot hvad angaar Skarpsindighed paa hans særlige Felt. Han var en fortræffelig Tegner og tegnede bl. a. selv en stor Del af Billederne til Værket „E Museo Lundii"; at andre ikke kunde tegne, forstod han ikke, men hævdede, at det kunde enhver, selv om man naturligvis ikke kunde blive en stor

Kunstner. Talent for Sprog er som bekendt ingenlunde altid givet Naturvidenskabens Dyrkere; men Winge besad det i udpræget Grad. Jeg opfordrede ham en Gang til at lade et af hans Arbejder oversætte til et fremmed Sprog; men han hævdede her overfor i fuldt Alvor, „at hvis nogen i Udlandet brød sig om at læse hans Arbejder, kunde de med Lethed lære sig den Smule Dansk, der skulde til; det saa han dog med sig selv, han læste alle Sprog af germansk og romansk Stamme og kunde stave sig igennem de fleste slaviske Sprog." Hans Sans for og Kærlighed til Sprog var sikkert ogsaa noget af Grunden til hans Uvilje overfor de nyere Nomenklaturbestræbelser; at benævne et Dyr med et grammatikalsk forkert Navn eller stadig at lade det beholde et Navn, der første Gang var blevet forkert ved en Trykfejl, maatte for Winge synes Barbari, ikke mindre end, naar et Dyr benævnedes med det samme Navn for Slægt, Art og Race 3 Gange gentaget.

Vort Lands Fauna var ikke blot Genstand for Winges Studium, men ogsaa for hans varmeste Kærlighed; han var Dyreven i Ordets bedste Forstand. At nogen kunde gaa paa Jagt og dræbe Dyr for Fornøjelse, var ham ufatteligt, og han saa paa dette som Udslag af en ikke helt normal Sindstilstand; at han ikke spiste Kød, var overhovedet kun en rimelig Konsekvens af hans Syn paa Dyrene. Han kæmpede, hvor Lejlighed gaves, ivrigt for Fredning af Danmarks Pattedyr og Fugle, og at en Del af dem efterhaanden udryddedes, var ham en dyb Sorg. Hans Ideal var vistnok at se Danmark i dets Urtilstand, rigt befolket af dets oprindelige Beboere blandt Pattedyr og Fugle; om der saa ikke fandtes saa mange Mennesker, vilde næppe have været ham et Savn.

Til den Bolig, han ejede i Hellerup nær Stranden, hørte et ret stort Jordareal, og oprindelig stødte den ud til en ubebygget Strandeng. I hans Have, hvor der bl. a. fandtes en Dam, indrettede han en meget stor Strækning til Fristed, lod her alt vokse og trives, som det vilde, og havde iøvrigt den Glæde at se ret talrige Fuglearter indfinde sig; han udtalte en Gang, da vi gik i Haven: „Ja, dette er det eneste Sted i hele Københavns Omegn, hvor man kan se Græs faa Lov til at vokse og visne paa naturlig Maade". Winges Dyrekærlighed kom paa en vis Maade i Kollision med hans Museumsvirksomhed; nogen meget varm Tak kunde den ikke vente, der bragte ham en skudt, sjælden Fugl, og stærkt skulde det ikke opfordre til Gentagelse, naar den i næste Aars Fugleberetning stod

opført f. Eks. saaledes: „En Ellekrage blev (imod Loven) skudt“ osv.

Winge var en Mand, der ikke af nogetsomhelst lod sig drage bort fra sit Arbejde. Foreningsliv, Rejser, Samkvem med Videnskabsmænd i Udlandet, Deltagelse i Kongresser o. lign. brød han sig ikke om; hvad Livet ellers kunde byde i Form af Adspredelse, Selskabelighed, Æresbevisninger o. lign. var ham ganske ligegyldigt. Hans Valgsprog var, som han ofte udtalte: „*Bene vixit qui bene latuit*“ (den har levet godt, som har levet i det skjulte), og hans Livsførelse var i Overensstemmelse hermed.

O. Helms.

Ch. Douin:

La Famille des Cephaloziellacées.

Société botanique de France, Mémoire 29, 1920. 90 Sider.

Af *C. Jensen.*

Forfatteren beskriver indgaaende denne vanskelige Levermosfamilie, som kun indeholder dvergformede Arter. Afhandlingen er delt i 2 omtrent lige store Afsnit. I første Afsnit, „partie générale“, beskrives selve Familien og gøres Rede for dens Berettigelse som saadan, dens Plads i Systemet, Værdien af de anvendte Karakterer o. s. v. Han deler den i Slægterne *Dichiton* Mont., *Lophoziella* Douin, *Prionolobus* (Spruce) Douin emend., *Evansia* Douin, *Cephaloziella* (Spruce) Douin emend. og *Protocephaloziella* Douin. Andet Afsnit, „partie spéciale“, indeholder Nøgler til Bestemmelsen af Slægterne, Underslægterne, Arterne, Underarterne, Varieteterne og de vigtigste Former. I en Fodnote meddeles, at dette Afsnit maa betragtes som et beskedent Forsøg indtil en fuldstændig Beskrivelse af hver Art og dens vigtigste Former foreligger. Forsøget omfatter alle kendte Arter. Jeg skal i det følgende give et Uddrag, som kun omfatter de i Skandinavien fundne Arter og Former, dog medtages for Oversigtens Skyld hele Nøglen til Slægterne og Underslægterne. Jeg gør mig Haab om, at dette ret udførlige Uddrag vil fremme Kendskabet til Skandinaviens Cephaloziellacéer og skal iøvrigt henvise til Afhandlingen. De talrige instruktive Figurer, som findes gruppevis i Teksten, letter i høj Grad Forstaaelsen af Beskrivel-

serne. Maalene paa Cellerne er Middeltallet af Maalinger paa tværs af Fligene og langs disses Midte. Af de af mig benyttede Termini er „Ynglekorn“ = gonidia, Kimkorn, „Svøb“ = involucrum, „Bæger“ = colesula, perianthium, „Biblade“ = amhigastria, stipler, „Dækblade“ = folia perigonialia, Bladene i Andrøciet.

Nøgle til Slægterne.

E Ynglekornene kantede, dannede af 2 ens Celler, normalt med 6 Hjørner (3 for hver Celle). Planten enbo og uden Biblade; Bladene uden Torne paa Ryggen, med ens eller næsten ens Flige. Stænglen næsten altid kort (2—5 mm), sjældent hos *Prionolobus* lidt længere; Fligene temmelig smalle (3—8 Celler).

× Svøbet bægerformet og sluttende sig tæt til Bægeret. Bægermundingen ± krenuleret, de øverste Celler korte (1—3 × 1), Bægeret med 4—5 Folder fra øverst til nederst. Bladene med helrandede Flige og store, glatte Celler (15—20 μ) — — — — — — — — — — — *Dichiton* Mont. 1 Art, *D. calyculatum*, mediterran og østatlantisk. Af denne Art er *D. gallicum* Douin en Varietet eller forma *umbrosa*.

× × Svøbet har 7—9 uens Lapper, som er korte og afrundede, helrandede, sjældent med nogle Tænder; Bægeret har en ± krenuleret Munding, korte (1—3 × 1) øvre Celler og er ± uregelmæssig foldet; Bladene har helrandede Flige, som ofte er ± afrundede og dannede af store (14—18 μ) og glatte Celler. - *Lophoziella* Douin. 2 Arter, hvoraf 1 europæisk, *L. integerrima* (S. O. Lindb.) Douin, mediterran og østatlantisk, ogsaa i Skandinavien.

× × × Svøbet har 5—6 temmelig lange, spidse, tandede Lapper; Bægeret har 5 regelmæssige Folder fra øverst til nederst og temmelig lange (3—6 × 1) øvre Celler. Bladene har spidse, helrandede eller tandede Flige (naar Fligene er helrandede, er Cellerne papilløse) og dannede af smaa til middelstore (7—13 μ) Celler. Stænglen i Reglen meget grenet. — — *Prionolobus*. (Spruce) Douin emend. 3 Arter, hvoraf 1 europæisk, *P. Turneri* (Hook.), mediterran og østatlantisk.

ℰ ℰ Ynglekornene elliptiske, dannede af 2 ens Celler, papilløse, Papillerne temmelig mange (mindst 10—20 paa hvert Ynglekorn); Bladene uden Torne paa Ryggen, med spidse, ens og i Reglen ± tandede Lapper, Cellerne næsten altid glatte. Svøbets Lapper oftest korte, afrundede eller stumpe, ± tandede, meget sjældent spidse. Biblade mangler. — — — — — — — — — — — — *Evansia* Douin. 4 Arter, hvoraf 1 i Europa, *E. dendata* (Raddi p. p.) Douin, mediterran og østatlantisk.

ℰℰℰ Ynglekornene elliptiske, dannede af 2 ens Celler, glatte; Svøb, Køn, Blade, Lapper og Celler meget variable som Arterne i det hele taget.— — — — — — — — — — — *Cephaloziella* (Spruce) Douin emend. Talrige Arter over hele Jordkloden.

ℰℰℰℰ Ynglekornene kan i ung Tilstand have de 3 i det foregaaende beskrevne Former, men i fuldt udviklet Tilstand bestaar de af 2 uens Celler, hvoraf den ene er stor og har mange Papiller, den anden meget mindre, ofte kubisk og forsynet med faa (4 eller flere) Papiller. Svøbet har 5—6 korte, ens, afrundede eller stumpe, ± tandede Lapper. Bladene har 2 ens, spidse, helrandede og temmelig smalle Lapper, som ikke har Torne paa Ryggen. Planten er autoik og mangler Biblade. — — — — — — — — — — — — *Protocephaloziella* Douin med 1 Art, *P. obtusa* (Culm.) Douin, paa Morænegrus i Alperne.

Nøgle til Underslægterne af Cephaloziella.

⊙ Svøbet af og til tydeligt bægerformet, oftest dog den ene Halvdel bægerformet, den anden lappet, meget sjældent lappet helt rundt. Autoik og uden Biblade. Bladene med helrandede, smalle (i Reglen 4 Celler brede) Flige, ikke tornede paa Ryggen; Cellerne 10—14, oftest 11—13 μ. Bægeret næsten ikke indsnøret foroven, dannet af ensformede og lidt forlængede (2—4 × 1) Celler. — — — — — — — — — — Subgenus *Discyphus* Douin. *C. bifidoides* Douin. Skandinavien og Kroatien.

⊙ ⊙ Svøbet med 6—9 spidse, tandede Lapper (Tænderne i Reglen faa og store). Planten enbo og med Biblade. Bladene uden Torne paa Ryggen, med 2 smalle, oftest 4 Celler brede Flige, som er

helrandede eller har enkelte Tænder. Cellerne 10—12 μ, glatte; Bægeret er dannet af ensformede, i Reglen lidt forlængede Celler. — — — — — — — — — — — Subgenus *Dactylophyllum* Douin. *C. Sullivantii* (Aust.). (Syn.: C. Raddiana Mass., C. myriantha var. Jaapiana Schiffn. p. p.). Europa og N. Amerika.

⊙ ⊙ ⊙ Svøbet med 5—6 tandede eller spidse eller meget ofte baade tandede og spidse Lapper. — — — — — — — — — Subgenus *Eu Cephaloziella* Douin.

Nøgle til Grupperne af Eu-Cephaloziella.

○ Tvebo. Biblade findes paa de sterile, ikke Ynglekorn bærende Skud.

× Bladenes Indsnit ophører i Reglen temmelig langt fra Basis, Cellerne 7—13 μ, undtagelsesvis store hos visse frodigt udviklede Former, men Bladene har i saa Fald Rygtænder (saadanne forekommer temmelig almindeligt i denne Gruppe) — — — — — — — — — 1. *C. Starkii*-Gruppen.

× × Bladenes Indsnit naar omtrent til Basis, Cellerne 16—20 μ; Bladene uden Rygtænder, Fligene meget spidse; Stænglen 5—15 mm. — — — — — — — — 2. *C. Pearsoni*-Gruppen.

○ ○ Enbo (autoik eller paroik).

:: Biblade findes paa de sterile, ikke Ynglekorn bærende Skud.

* Bladcellerne 7—13 μ — — — — — — — — — — — — — — — 3. *C. elegans-alpina*-Gruppen.

* * Bladcellerne 13—20 μ. — — — — — — — — — — 4. *C. stellulifera-elachista-grimsulana*-Gruppen.

:: :: Biblade mangler paa de sterile, ikke Ynglekorn bærende Skud. — — — — — — — — — — — — — — — 5. *C. Hampeana-rubella*-Gruppen.

1. Starkii-Gruppen.

△ Bladene delte næsten til Basis, med lange, tornformede, hyaline Rand- og Rygtænder; Cellerne 11—13 μ, glatte. Gynøciet ofte kladogent. Stænglen 5—10 mm lang, ± grenet. — — — — — — — — — — — — — — — — *C. phyllacantha* Mass. (Syn.: C. spinifolia Jørg.). Se ogsaa 3. Gruppe. Norge.

△ △ Bladene delte $^1/_2$—$^3/_4$, sjældent dybere, uden tornformede Rand- og Rygtænder.

× Bladene uden korte Rygtænder; Fligene helrandede, undertiden krummede ind mod Stænglen. (var. *incurva* S. O. Lindb.); Cellerne 7—14 μ, glatte, sjældent papilløse (var. *verrucosa* C. J.). Planten ofte tilsyneladende paroik. — — — — — — — — — — — — — — — *C. Starkii* (Nees). (Syn.: Jungermania divaricata Engl. Bot.; C. rubriflora C. J.; Jungerm. byssacea Roth p. p.; C. byssacea Auct.). Almindelig paa den nordlige Halvkugle.

× × Bladene med korte Rygtænder, Fligene med faa og korte Randtænder, undertiden delvis affarvede. Rygtænderne talrige (var. *belsensis* Douin); Cellerne undertiden stærkt papilløse (var. *heterophylla* Douin); Bibladene undertiden rudimentære og sparsomme. — — *C. papillosa* Douin. (Syn.: C. Douinii Schiffn.; C. asprella Steph.; C. asperifolia C. J.; C. divaricata var. scabra M. A. Howe). Norge.

2. Pearsoni-Gruppen.

C. Pearsoni (Spruce). Kun ♂ Planten kendes. Norge, Skotland og Irland.

3. Elegans-alpina-Gruppen.

A. Paroik. Bladene uden Rygtænder, Fligene helrandede eller med en og anden Tand (undtagen *C. Perssoni*, som har tandede Flige).

* Svøbets Lapper helrandede eller med stumpe Fremspring; Bladfligene trekantede, temmelig variable, 3-8 Celler brede; Stænglen 5—8 mm lang. — *C. gracillima* Douin. Se ogsaa næste Gruppe.

** Svøbets Lapper meget kraftigt tandede, Tænderne store og temmelig talrige; Stænglen 1—4 mm lang.

ℰ Stængelbladenes Flige tydeligt tandede, især forneden, ofte med en Spids af 1—2 lange, hyaline Celler; Svøblappernes store Tænder ender med en 2—3 Celler lang Spids. — — — — — — — — *C. Perssoni* C. J. Sverige.

ℰℰ Stængelbladenes Flige helrandede eller med en Sidetand, trekantede, 4—6 Celler brede, Cellerne papilløse; Dækbladenes Flige oftest tandede — — — — — — — — — — — — *C. glacialis* Douin. Se ogsaa B. i denne Gruppe.

* * * Svøbets Lapper ikke kraftigt tandede; Bladfligene 4—7 Celler brede, helrandede eller med en eller anden uvæsentlig Tand; de nedre Celler i Svøbet dobbelt saa store som i Lapperne; Stænglen 1—4 mm. Bladcellerne undertiden meget tykvæggede (var. *crassiretis* Schiffn. p. p.) — — — — — — — — — — — — — *C. elegans* Heeg. (Syn.: Jungermania divaricata Limp.; C. myriantha S. O. Lindb. et Auct. p. p.). Nordlige, tempererede og arktiske Region.

B. Autoik.

△ Bladene delte til mindst $^4/_5$ af Længden i 2 lange, 2—4 Celler brede Flige, som undertiden har en Sidetand, men aldrig Rygtænder; Svøblapperne brede og undertiden stærkt tandede. — — — — — — — — — — — *C. striatula* C. J. Nordlige tempererede og arktiske Region.

Variationer af *C. striatula:*

○ Cellerne 7—12 μ, glatte (var. *lævis* Douin) eller hyppigere papilløse; Fligene helrandede eller af og til med 1—2 Sidetænder. (*C. subdentata* Warnst.), undertiden kun 2 Celler brede (var. *angustiloba* Schiffn. in herb.); Svøbets Lapper og Dækbladenes Flige tandede; Bibladene ofte sparsomme og rudimentære. — — — — — — — — — pl. *typica*. Europa.

○ ○ Cellerne 11—14 μ; Fligene har flere store Tænder, især forneden; Bibladene temmelig konstante og godt udviklede, tandede paa lignende Maade som Bladene; Svøblapperne med store, ofte tilbagebøjede Tænder; Dækbladenes Flige ligeledes stærkt tandede. — — — — — — — — — — — *C. spinosa* Douin. (Syn.: C. striatula var. spinigera C. J.*). Sverige.

△△ Bladene mindre dybt delte, Fligene brede (4—5 Celler eller mere); Bladcellerne 11—13 μ.

Φ Bladene mangler Rygtænder; Fligene helrandede eller med en eller anden Sidetand; Cellerne glatte, sjældent papilløse.

§ Bibladene meget store, ikke sjældent som en Bladflig eller et Blad; Cellerne 11—14 μ, tyndvæggede; Bladfligene 5—8 Celler brede. — — — — — — — — *C. varians* (Gottsche). Arktiske Region.

*) Botaniska Notiser, 1908, Side 11.

§ § Bibladene næsten altid meget smaa (i modsat Tilfælde er Bladfligene 6—12 Celler brede); Cellerne glatte eller papilløse, ± tykvæggede. — — — — — — — — — *C. alpina* Douin. Nordlige tempererede og arktiske Region.

Variationer af *C. alpina:*

+ Cellevæggene tynde til temmelig tykke, dog altid tyndere end Lumen.

× Bibladene konstante, meget tydelige, men oftest smaa.

○ Bladfligene 4—8, oftest 6—7 Celler brede. — — — — — — — — — — — — pl. *typica.*

○ ○ Bladfligene 4—6 Celler brede, undertiden med en Sidetand; Svøb- og Dækbladenes Tænder store. — — — *C. glacialis* Douin, *typica.* Alperne og Skandinavien.

× × Bibladene ikke konstante, meget variable, undertiden delvis manglende, i Reglen daarligt udviklede.

* Bladfligene ofte næsten stumpe til afrundede. — — — — — — — — — var. *Kaalaasi* Douin.

** Bladfligene + spidse; Bibladenes Størrelse meget variabel; Bladcellerne lidt mindre. — — — — — — — — — — — — var. *fallax* Douin. Skandinavien.

+ + Cellevæggene meget tykke, ofte næsten som Lumens Bredde; Fligene 4—10 Celler brede, + spidse; Svøblapperne stærkt tandede; Cellerne ofte papilløse.

⊙ Bladfligene tandede eller med noget stumpe Fremspring; Stænglen 1—2 mm. — — — — — — — — — — — — — — — *C. compacta* Jørg. Skandinavien.

⊙ ⊙ Bladfligene helrandede, 6—10 Celler brede; Stænglen 5—10 mm eller længere. — — — — — — — — — — — — *C. arctica* Bryhn et Douin. Skandinavien og arktiske Amerika.

Φ Φ Bladene med lange, tornformede Rand- og Rygtænder. — — — — — *C. phyllacantha* Mass. Norge.

4. Stellulifera-elachista-grimsulana-Gruppen.

a. Paroik.

+ Svøblapperne brede, afrundede og meget korte, (Indsnittet næppe 1/4), med nogle krogede Tæn-

der; Bladfligene 3—4 Celler brede; Bibladene smaa, ofte rudimentære eller delvis manglende; Dækbladenes Flige helrandede; Stænglen 2—4 mm lang. — — — — — *C. norvegica* Douin. Norge.

+ Svøblapperne temmelig lange. (Indsnittet omtrent $^1/_3$), spidse, brede, helrandede eller Randcellerne kort og stumpt fremspringende, sjældent dannende faa, utydelige Tænder; Dækbladfligene helrandede. — — *C. stellulifera* (Tayl.) Douin.

Variationer af *C. stellulifera:*

× Cellerne 11—14 μ, med tynde eller lidt fortykkede Vægge, undertiden tyndvæggede helt op i Svøbet og Bægeret (var. *leptodermis* Douin); Svøblapperne har ofte nogle korte, lidet spidse og lidet talrige Tænder. — — — pl. *typica.*

× × Cellerne 13—20 μ; Svøvlapperne i Reglen + tandede; Bibladene i Reglen godt udviklede; Bladfligene 4—6 Celler brede, temmelig lange, helrandede eller hos hygrofile Planter af og til med 1—2 uvæsentlige Tænder (var. *dentata* Douin), i saa Fald er Svøblapperne tandede paa samme Maade; Cellerne glatte, 13—16 μ; paa skyggefulde Steder er Bægerets øvre Celler korte (2—3 × 1) (*C. Limprichtii* Warnst., Müller p. p.), paa tørre Steder i Reglen forlængede (forma *normalis* = *C. gracillima* Douin); de paroike Gametøcier er undertiden sjældne og Bibladene reducerede (*C. patula* Steph.) — *C. gracillima* Douin. (Syn.: C. Limprichtii Warnst., Müller p. p.; C. stellulifera Schiffn.; C. patula Steph.; C. hypogyna Steph.; Jungermania Starkii f. gracillima i Gottsche et Rabnh. Exsicc. No. 625). Nordlige Halvkugle.

b. Autoik.

:: Bladene delte til $^4/_5$ eller mere af deres Længde, fjernt siddende, Fligene 2—5 Celler brede, ret ofte med en stor, tilbagekrummet Tand ved Basis; Biblade mangler af og til; Svøblapperne 4—10 Celler brede, i Reglen med store tilbagekrummede Tænder. Bladcellerne + forlængede (2—4 × 1), glatte, sjældent papilløse (forma *papillosa* paa solaabne Steder); spæde Skud har smallere Flige med mindre Celler (*C. spinigera*

S. O. Lindb. ifølge C. Jensens Fig.*). Bægeret ofte kladogent; Dækbladene ofte stærkt tandede. — — — — — *C. elachista* (Jack p. p.) Douin. Nordlige tempererede Zone, i Moser.

:: :: Bladene delte $^1/_2$ til $^2/_3$ eller lidt mere af deres Længde, Fligene 4 8 Celler brede; Bægeret akrogent; Svøblapperne brede, lidet tandede.

○ Biblade konstante, meget store, indtil et halvt eller helt Blad; Bladcellerne 12 14 μ — — — — — — — — — — *C. varians* (Gottsche).

○ ○ Biblade mangler undertiden her og der, de er i Reglen smaa; Bladcellerne 14—18 μ. Fligene spidse, 4—5 Celler brede (var. *angustiloba* Douin, Skandinavien). Fligene med tydeligt afrundet Spids (var. *rotundiloba* Douin, Skandinavien). — — *C. grimsulana* (Jack p. p.)

5. Hampeana-rubella-Gruppen.

* Fligene 4—12 eller flere Celler brede og næsten altid + ægformede. Autoik. Cellerne glatte; Dækbladfligene helrandede eller med enkelte Tænder, som dog ikke maa forveksles med de undertiden forekommende grove Tænder, der skyldes Udvikling af Ynglekorn. (*C. Hageni* Bryhn, *C. erosa* Limpr.). — — — — — — *C. Hampeana* (Ness).

Variationer af *C. Hampeana:*

• Bladfligene 4—6, sjældent flere Celler brede.

— Cellerne 11—13 μ; naar Planten vokser paa Jord er den kortstænglet, 1—3 mm, ugrenet eller faagrenet; Bægeret akrogent, i Reglen temmelig kort, med tandet Munding, dets øvre Celler ± lange (2—5 × 1) — — — — — — — — — — — — — — pl. *typica.* (Syn.: C. divaricata Auct. p. p., non Dumortier; C. trivialis Schiffn.). Nordlige tempererede Zone.

— — Cellerne 12—18 μ; Planten vokser paa fugtig Bund eller i Moser, 4-8 mm lang og meget grenet; frembringer undertiden Ynglekorn (var. *erosa* Warnst.); Bægeret ofte kladogent, dets øvre Celler lange (3—6 × 1). — — — — — — — *C. Curnowii* Macvic. (Syn.: C. stellulifera Pears; C. subtilis Vel.;

*) Botaniska Notiser, 1908, Side 10.

C. Hampeana var. Camusii Douin ap. Arnell; C. divaricata var. paludosa C. J. in herb.; C. erosa Warnst.). Europa.

• • Bladfligene 6—12 Celler brede; Stænglen 4—10 mm lang og ⊹ grenet; Bægeret akrogent.

○ Cellerne 11—13 μ; Bægerst langt, dets øvre Celler lange (3—6 × 1) — — — — — — — — — — — — — var. *elongata* Bryhn. (Syn.: C. biloba S. O. Lindb. p. p.; var. pseudogrimsulana Douin in herb.).

○ ○ Cellerne 12—15 μ; Blad- og Dækbladfligene undertiden groft tandede som Følge af Ynglekorn-Udvikling (var. *dubia* Douin in herb.); Fligene spidse — — — var. *luxurians* Douin. Hist og her med Typen.

* * Fligene 2—5, i Reglen 3—4 Celler brede, trekantede og lange (Indsnittet naar mindst $^3/_4$ af Bladets Længde); autoik, af og til paroik; Cellerne ofte ⊹ papilløse.

⊹ Cellerne 10—14, i Reglen 11—13 μ; Sporerne 8—10 μ; Dækbladfligene helrandede, meget sjældent tandede — — — *C. rubella* (Nees) Douin. Nordlige Halvkugles tempererede Zone.

Variationer af *C. rubella:*

○ Bladfligene og Svøblapperne spidse eller næsten spidse, deres Celler ⊹ tykvæggede og ordnede i tydelige Længderækker.

× Planten temmelig ofte paroik, vokser især paa Tørvejord og muldnende Træ, meget sjældent paa Jord. Cellerne undertiden meget tykvæggede (var. *crassiretis* Schiffn. p. p.); paa kølige, noget fugtige Steder er Cellerne undertiden 12—14 μ og talrigere; Bægermundingen kan undertiden være tydeligt tandet — cilieret — (forma *ciliolata*) — — pl. *typica*. (Syn.: C. Jackii Limpr.; C. myriantha S. O. Lindb. p. p. et Auct.). Central- og Nord-Europa.

× × Planten autoik, undtagelsesvis paroik, vokser paa Jord.

△ Cellerne 11—13 μ, ofte papilløse; Stænglen 1—2 mm lang. Vokser paa tørre Steder. — — — — — — — var. *bifida* (S. O. Lindb.). (Syn.: C. bifida S. O. Lindb. et Auct.; C. Limprichtii Warnst. p. p.). Nordlige Halvkugle.

△ △ Cellerne 12—14 μ, undertiden tydeligt papilløse (forma *palustris* Douin); Stænglen 2—4

mm, af og til med faa og tilfældige Biblade; Indsnittet naar næsten til Basis. — — — — — — — — — — — — var. *luxurians* Douin. Hist og her.

o o Bladfligene og især Svøblapperne afrundede og korte, Fligenes Celler ikke ordnede i Længderækker — — — — — var. *Bryhnii* (Kaalaas). (Syn.: C. Bryhnii Kaalaas, ifølge Bryhns Exemplar).

+ + Cellerne 12—18 μ, temmelig variable; Sporerne 10—12 μ; Dækbladenes Flige i Reglen stumpe til afrundede, tandede, Tænderne afrundede eller stumpe. Autoik og paroik. Stænglen 2—3 mm, steril indtil 5 mm. — — — — — — — — — — — — — — *C. pulchella* C. Jens., pl. *typica*. Danmark, Norge, Frankrig.

Cephalozia subsimplex S. O. Lindb. anføres paa Side 19, men ikke i Nøglerne, fordi Originaleksemplaret kun bestaar af faa, sterile Skud, — — „et qui n'ont absolument aucun droit à l'existence".

Amager Fælled.

Af Knud Wiinstedt.

Næsten indesluttet af Storstaden København ligger Amager Fælled hen som et mærkeligt uberørt, ejendommeligt og interessant Stykke Natur, der næppe har sit Sidestykke i Danmark, nu da Vesterfælled og Fælleden ved Flaskekroen ikke mere eksisterer. Den huser et Planteselskab med Arter, hvis Eksistens saa nær ved Hovedstaden, de fleste derboende Botanikere er ganske uvidende om. Helt uberørt og upaavirket af Mennesket kan vel Terrainet ikke siges at være, idet Militæret benytter det til Øvelser og især til Granatskydning, og da visse Dele mod Øst tillige afgræsses af Heste, men dets oprindelige Vegetation maa dog sikkert antages endnu at være til Stede i sine Hovedtræk, suppleret med enkelte af Mennesker ved Udkastning af Ruderatfyld tilførte Arter, som dog er af ganske underordnet Betydning. Den vidtstrakte, ganske lade Slette hviler, som det øvrige Amager, paa Saltholmskalken, der dog her ligger saa dybt, at Overfladen næppe

kan tænkes at være paavirket deraf i højere Grad end det øvrige Østsjælland. Der er ikke foretaget geologiske Boringer paa selve Fælleden, men umiddelbart op til den, nemlig ved Bastiansminde, der ligger ca. 2,4 km. Nord for Taarnby Kirke. Her ligger Kalken 8 Meter under Overfladen; andre Steder paa Øen mellem 4 og 15 m[1]). Er Fælleden end fra Naturens Haand ganske horisontal, saa har dog Militæret gjort visse Dele af den smaacouperet ved at grave Grøfter og opkaste Volde og opføre lave jorddækkede Bygninger. Dette gælder især om den vestlige Del, og her har yderligere Granaterne pløjet Render i Grønsværen eller sprængt Huller, som tillige med Gravene ofte er blevet vandfyldte. Granatfurerne har imidlertid givet en Del enaarige Arter gunstige Voksebetingelser, men disse Arter holder sig naturligvis kun saa længe, til Furerne et blevet fyldt med Vand eller erobret af Græsarter. Den østlige Fælleddel er derimod, hvad Oproden i Grønsværen angaar, og naar der ses bort fra Anlæggelsen af en enkelt større Signalbakke, saa godt som uberørt af Militæret og rummer derfor den botanisk interessanteste Del. Mod Kalvebodstrand er, for at forhindre Højvande i at overskylle Fælleden, i hele dens Længde opført et Dige, der tillige bruges som Vej. Uden for dette Dige ligger Strandenge og Sumpe med utallige Vandhuller, hvorom en typisk Strandsumpvegetation har samlet sig. Midtvejs paa Amagers Vestkyst ligger en Samling Smaaholme „Koklapperne", og forbi disse og helt ud til Kongelunden paa Øens Sydspids strækker Strandengterrainet sig mere eller mindre bredt, men det Parti, hvis Vegetation jeg her vil forsøge at skildre, er kun den egentlige Fælled. det vil sige den nordlige ca. 4 km. lange Del, hvis Slette mod Nord støder op til Faste Batteri, Huskassernerne i Christianshavn og i Sundbyerne og som mod Syd naar til Taarnby, og hvoraf en Del nær Faste Batteri er optaget af Københavns Skytteforenings Skydebaner.

Midt igennem Fælleden fra Nord til Syd løber en daarlig Landevej og deler Terrainet i to Dele, nemlig en vestlig oprodet og en østlig uberørt Del. Jeg bruger af praktiske Grunde denne Vej som Skillelinje for det, jeg kalder den østlige og den vestlige Del, men denne Grænse er selvfølgelig kunstig og markerer ingenlunde noget Skel i Vegetationsforholdene taget i store Træk. Dog ligger et

[1]) Se J. P. J. Ravn: Danmarks geologiske Undersøgelse. 1922. III. Række Nr. 22. Side 79.

Par km ude og Øst for Vejen et Parti, hvis Vegetation er særlig ejendommelig, og som jeg senere skal komme tilbage til. Hele Fælledterrainet er saa lavt, at store Partier af det i Vinter- og Vaartiden — ligesom under Regnperioder om Sommeren — sættes under Vand og bliver ufarbare for Fodgængere. Vegetationen er derfor nærmest en naturlig Engvegetation, hvori Græsser spiller den største Rolle og af disse igen Fioringræsset *(Agrostis alba)*. For Trævækster er Fælleden ganske blottet, men spredt over hele Fladen optræder Hvidtjørn og Roser i lave Buske, der alle synes at være af forholdsvis sen Dato. Kun langs Skydebanerne er Buskene ældre og større og har samlet sig i Smaakrat. Ingen Steder synes Vinden at have haft nogen Indflydelse paa disse Buskes Form, idet de alle har ligeligt udviklede Kroner.

Strandengene uden for Diget har nærmest Karakter af Marskenge med en meget udrandet og smaaholmet Strandlinje, der sikkert Aar for Aar skydes længere og længere ud over den lavvandede Kalvebodsstrand. Karakterplanten her er *Juncus Gerardi* (Botnisk Siv) iblandet *Glyceria maritima* (Strand Annelgræs), *Agrostis alba* (Fioringræs) og saa megen *Aster tripolium* (Strandasters), at Fladerne i denne Plantes Blomstringstid er ganske lillafarvede. Desuden forekommer i de lavere Partier almindeligt *Plantago maritima* (Strand-Vejbred), *Glaux maritima* (Sandkryb), *Lotus tenuifolius* (Smalbladet Kælingetand), *Spergularia media* (Strand-Hindebæger), *Triglochin maritima* (Strand Trehage), *Glyceria distans* (Udspærret Annelgræs) og *Carex distans* (Fjernakset Star). Paa højere Bund optræder *Armeria vulgaris* (Engelskgræs), *Stellaria apetala* (Kronløs Fuglegræs). *Matricaria inodora* (Lugtløs Kamille), *Artemisia maritima* (Strandbynke) i flere Former, *Bupleurum tenuissimum* (Smalbladet Hareøre), *Carex vulpina* (Ræve-Star) og *Polygonum aviculare*-Form (Vej-Pileurt). I Vandhullerne og i Randen af dem optræder *Scirpus maritimus* (Strand Kogleaks), *Atriplex hastatum* (Spydbladet Mælde), *A. calotheca* (Skønbægret M.), *A. litorale* (Strand-M.), *A. Babingtonii* (Tykbladet M.), dog kun lidt, *Salicornia herbacea* (Kveller), *Suaeda maritima* Strand-Gaasefod) og udprægede Eksemplarer af *Cochlearia anglica* (Engelsk Kokleare) sammen med Mængder af den ejendommelige Kilebæger: *Obione pedunculata*. Paa Strækningen nærmere Taarnhøj tilkommer *Cochlearia danica* (Dansk Kokleare) og i dette Terrain er desuden fundet en for Videnskaben ny Kvellerart: *Salicornia leiosperma*. K. Gram.

Paa Diget er blandt andet fundet *Bunias orientalis* (Takkeklap), *Cynoglossum officinale* (Hundetunge), *Marubium vulgare* (Kransbørste), *Euphrasia curta* (Øjentrøst) og *Euphorbia virgata* (Ris-Vortemælk), desuden er en Del af Strandengens Arter vandret herop deriblandt *Artemisia maritima*. Bag Diget løber en bred Vandgrav, der flere Steder er randet af Strandkogleaks og Tagrør, som navnlig mod Nord er overvejende, her iblandet *Rumex crispus* (Kruset Skræppe) og *R. conglomeratus* (Nøgleblomstret Skræppe). Den sidste i en Form med abnormt kraftigt udviklede Bruskvorter paa Blosterbladene. Er man heldig, kan man ogsaa her finde Bastarden *R. crispus* × *conglomeratus*. I Vandet her og andre Steder vokser *Veronica aquatica* (Vand-Ærenpris), *Batrachium fluitans v. Baudotii* (Vandranunkel) og *Bidens tripartitus* (Brøndsel).

Fælledens Hovedvegetation bestaar som før sagt af Græsser og igen fortrinsvis af Floringræsset. Men i større eller mindre Mængde optræder alle vore almindelige Græsarter, hvoraf maaske følgende er særlig fremtrædende: *Agrostis vulgaris* (Alm. Hvene), *Aira caespitosa* (Mose-Bunke), *Anthoxanthum odoratum* (Vellugtende Gulaks) og enkelte Steder *Festuca arundinacea* (Strand-Svingel). Desuden er *Luzula campestris* (Mark-Frytle) almindelig. Iblandet forekommer en Del Stargræs-Arter, hvoraf *Carex glauca* (Blaagrøn Star) og *C. Goodenoughii* (Alm. Star) spiller den største Rolle, mindre *C. hirta* (Haaret Star), *C. panicea* (Hirse-Star), *C. distans* (Fjernakset Star) og *C. muricata* (Spidskapslet Star). *Leontodon autumnalis* (Høst-Borst) er almindelig i dette Græsdække, hvori ogsaa *Ranunculus sardous* (Stivhaaret Ranunkel) mange Steder forekommer i Mængde. Paa den røde Strandmyres Tuer tilkommer enaarige Arter som *Aira praecox* (Tidlig Dværgbunke) og *A. caryophyllea* (Udspærret Dværgbunke).

Den vestlige Del er rig paa Vandhuller. I disse kan findes *Potamogeton natans* (Svømmende Vandaks), *Helosciadium inundatum* (Svømmende Sumpskærm), *Batrachium fluitans* (Vandranunkel) og *Veronica aquatica* (Vand-Ærenpris) og i Grøften langs med Skydebanerne *Zannichellia polycarpa* (Vandkrans) og *Ruppia rostellata* (Havgræs). I Vandgraven omkring nogle med Cementstøbninger forsynede, mere eller mindre granatsprængte Volde tilkommmer *Typha angustifolia* (Smalbladet Dunhammer). Her optræder *Helosciadium inundatum* igen i stor Mængde blandet med *Cara* sp. (Kransnaal-Alge). I denne vestlige Del af Fælleden er paa de tørreste Partier *Ononis spinosa* (Strand-

Krageklo) almindelig som smaa lave Buske og giver de Strækninger, hvor den optræder i særlig Mængde, et mørkt og trist Udseende. Desuden findes her *Odontites simplex* (Strand-Rødtop), *Gentiana baltica* (Baltisk Eusian), *G. uliginosa* (Eng-Ensian), *Plantago media* (Dunet Vejbred), *Plantago coronopus* (Fligbladet Vejbred), *Botrychium lunaria* (Maanerude), *Lepturus incurvatus* (Spidshale), *Sagina maritima* (Rank Firling), *Bupleurum tenuissimum* (Smalbladet Hareøre), *Trifolium fragiferum* (Jordbær-Kløver), *Taraxacum haematopus*, *T. proximum* (Fandens-Mælkebøtter), *Chenopodium glaucum* (Blaagraa Gaasefod), *Ophioglossum vulgatum* (Slangetunge) og *Platanthera bifolia* (Gøgelilje). Desuden skal her være fundet nogle Individer af den meget sjældne Blaa Iris *Iris spuria*; hvad jeg dog ikke har faaet bekræftet ved Selvsyn. I Granatfurerne kan findes *Radiola multiflora* (Tusindfrø), *Centunculus minimus* (Knudearve), *Erythraea pulchella* (Liden Tusindgylden), *Montia minor* (Vandarve), *Linum catharticum f. condensatum* (Vild Hør), *Juncus bufonius* (Tudse Siv), *Ranunculus sceleratus* (Tigger-Ranunkel) og *Sagina nodosa* (Knudet Firling). — Alle disse Arter optræder naturligvis ogsaa uden for denne Lokalitet, men mere eller mindre skjulte i Græstæppet. Paa Myretuer ved Skydebanerne vokser endvidere den sjældne *Cerastium subtetrandrum* (Øresunds Hønsetarm), *Myosurus minimus* (Musehale) og flere andre almindelige enaarige Arter. Langs Skydebanerne har i ældre Tid været udkastet Ruderatfyld, og herfra er en Del Ruderatplanter udvandret paa Fælledens vestlige Del saadanne som *Hyoscyamus niger* (Bulmeurt), *Senebiera coronopus* (Ravnefod), *Lepidium ruderale* (Stinkende Karse), *Bromus sterilis* (Gold Hejre), *Poa compressa* (Fladstraaet Rapgræs), *Carduus acanthoides* (Tornstænglet Tidsel), *Anthemis cotula* (Stinkende Gaaseurt), *Lepidium draba* (Hjerteskulpet Karse), *Onopordon acanthium* (Æselfoder), *Sisymbrium Loeselii* (Stivhaaret Vejsennep) og *Chenopodium vulvaria* (Stinkende Gaasefod) foruden de allerede fra Stranddiget nævnte Arter[1]). Bulmeurten optræder især talrig i Sprænghullerne paa de cementerede Voldpartier.

Den østlige Fælleddel har et mere ensartet Græstæppe og synes at rumme noget færre, men til Gengæld interessantere Arter. Da den er længst fjernet fra Stranden, er Saltvandets Paavirkning mindre at spore her i Plantedækket, der tillige gør Indtryk af at være hævet en Smule

[1]) H. Mortensen nævner desuden Pigæble: *Datura stramonium* fra Götchens Batteri, der dog ikke eksisterer mere.

højere over Grundvandet. Dog kan Jordbærkløveren ligesom Botnisk Siv ogsaa findes helt her ovre. Hvad der imidlertid gør denne Del særlig interessant er Forekomsten af *Cnidium venosum* (Brændeskærm). Den optræder over en større Strækning i Mængde og synes at brede sig. Stedet markeres af en Del spredte Smaabuske af Hvidtjørn og Rose og af Mængder af *Ononis spinosa*. Hovedvegetationen dannes af Græsser, hvoriblandt *Festuca ovina* (Faare-Svingel) synes at spille en noget mere fremtrædende Rolle end ellers paa Fælleden. I Mængder optræder *Galium verum* (Gul Snerve), *G. boreale* (Trenervet Snerre), med en stærkt haaret Form, *Carex glauca* (Blaagraa Star), *C. hirta* (Haaret Star), *Pimpinella saxifraga* (Pimpinelle), *Plantago maritima* (Strand Vejbred), *Achillea millefolium* (Røllike) og *Cerastium caespitosum* (Alm. Hønsetarm). Enkeltvis og spredt forekommer *Rumex acetosa* (Syre), *Achillea ptarmica* (Nyse Røllike), *Trifolium pratense* (Rød Kløver), *Circium lanceolatum* (Lancetbladet Tidsel), *C. acaule* (Kortstænglet T.), *Centaurea jacea* (Alm. Knopurt), *Ranunculus acer* (Bidende Ranunkel), *Viola canina* (Hunde Viol), *Potentilla erecta* (Tormentil-Potentil), *Agrimonia eupatoria* (Agermaane), *Carex muricata* (Spidskapslet Star), *Filipendula hexapetala* (Knoldet Mjødurt), *Avena pratensis* (Eng-Havre), *Radiola multiflora* (Tusindfrø) og *Linum catharticum* (Vild Hør). Iøjnefaldende er desuden store Pletter af *Thalictrum simplex* (Rank Frøstjerne) og mindre, men tætte Bevoksninger af *Inula salicina* (Pilebladet Alant). Lyngen, fulgt af *Antennaria dioeca* (Kattefod), er begyndt at indvandre her, men vokser endnu kun spredt og i Smaagrupper. Dette Parti er ikke strengt knyttet til den Øst for Vejen liggende Fælleddel, men strækker sig ogsaa et Stykke Vest paa hen imod de isoleret liggende Voldpartier. Øst paa taber det sig mod Sundbyernes Kolonihaver, der her afgrænses af et højt Hvidtjørnehegn og en lav Grøft, hvori *Inula britannica* (Soløje-Alant) vokser et enkelt Sted og *Epilobium adnatum* (Firkantet Dueurt) optræder enkeltvis. Hvor Hegnet mod Nord ophører, er ogsaa udkastet Fyld, hvad har givet Anledning til Masseoptræden af *Matricaria suaveolens* (Skive-Kamille), hvorimellem jeg har fundet den indslæbte *Rumex salicifolius*. I denne af det menige Folk mest befærdede Del af Fælleden, hvor ogsaa Gaaseflokke faar Lov til at græsse, kan om Foraaret findes de to ejendommelige Mælkebøttearter *Taraxacum balticum* og *T. copidophyllum*. Desuden er af Prof. Raunkiær fundet paa Fælleden *Taraxacum scanicum*,

der er ny for Danmark, og endelig kan nævnes *Limosella aquatica* (Liden Dyndurt), der saa sent som i 1888 er samlet derude. Den vokser paa Bunden af Vandhuller og Damme og kommer først til Syne, naar disse i varme Somre udtørres. Jeg har ikke selv set den paa Fælleden, men kan dog næppe tro, at den skulde være forsvundet derfra. Foruden de mange nævnte Arter rummer Terrainet naturligvis adskillige flere, der er almindelige overalt i Danmark paa lignende Steder, og som jeg ikke har ment det nødvendigt at nævne. Af kalkyndende Planter, hvilke der vel kunde være nogen Grund til at vente at finde her, rummer Fælleden kun to, nemlig *Cerastium subtetrandrum* og *Thalictrum simplex*.

Man kunde af mange Grunde ønske, at, om ikke hele Fælledterrainet, saa dog den Del af det, hvor *Cnidium dubium* vokser, maatte blive naturfredet, men dette er dog endnu ikke overhængende nødvendigt, idet Militærets Skydeøvelser paa en meget virksom Maade afskærer Storbyens Befolkning fra at oversvømme Fælleden og ødelægge dens Vegetation. Landskabeligt set er Fælleden meget smuk og virker ofte ganske betagende paa Beskueren ved sin rige Uendelighedsstemning. Fuglelivet langs Stranden er, trods Københavns Nærhed og den megen Skyden, forholdsvis rigt, og paa Hverdage ud paa Efteraaret kan man endog se Musvaager og Falke jage efter Føde derude, ligesom man ogsaa kan slumpe til at jage Ugler op. Jægere ved at værdsætte den lange af Mennesker uberørte Strandlinje efter Fortjeneste, og Entomologerne kan fortælle om Fund af mange sjældne Biller, deriblandt *Calosoma sycophanta;* men i den Retning skal dog Terrainet være gaaet meget tilbage.

Maatte Amager Fælled endnu i mange Aar faa Lov at henligge i udyrket og ubebygget Naturtilstand.

København i November 1923.

Regnløjen (Leucaspius delineatus Heckel) i Danmark.

Ved C. V. Otterstrøm.

Regnløjen er en Fisk, hvis Forekomst sædvanlig unddrager sig Fiskernes Opmærksomhed. Den er saa lille, at den gaar gennem de fleste af de anvendte Redskaber; naar den bliver taget i Agnvaad, holdes den vel nærmest for

Yngel af en eller anden større Fisk og bliver formodentlig uden større Overvejelser brugt som Agn paa Aalekrogene. Derimod er Regnløjen let nok at opdage for dem, der særlig søger efter den; thi den er let at fange, naar blot finmasket Redskab anvendes, og den lader sig endog tage med Ketsjer. I hvert Fald mod Legetiden er den let at kende selv midt imellem Smaaskaller af lignende Størrelse — med hvilke den ellers har megen Lighed — paa de fastsiddende Skæl (Smaaskallerne mister gerne deres Skæl under Fangsten), der skinner med en Sølvglans, der endogsaa er stærkere end Løjens.

Ved de af mig foretagne Fiskeriundersøgelser har jeg ikke truffet Regnløjen i Furesø, Esrom Sø, Lammefjordssøen, Borresø, Brassø, Vejlsø, Almindsø og Flade-Ørum Sø, og jeg tror at turde hævde, at i disse Søer findes Regnløjen ikke. Jeg har heller ikke set den i følgende Søer, der dog ikke er gennemfisket saa nøje som forannævnte: Søllerød Sø, Vejlesø, Ellesø, Slaaensø, Uglsø, Aunsøerne, Ørnsø, Lyngsø og Silkeborg Langsø, men jeg er tilbøjelig til at tro, at den i hvert Fald ikke findes i nogen af de nævnte jydske Søer. Ved Fiskeriundersøgelserne er Regnløjen overhovedet kun fundet i een Sø, nemlig i Arresø. Denne Sø er som bekendt vor største danske Sø, men trods sine 40 km² har den — paa Grund af sin ringe Dybde (kun en lille Part er over 5 m dyb og Maksimaldybden er højst c. 7 m), og sin løse Bundart, der idelig hvirvles op og gør Vandet frygtelig uklart — i mange Henseender et Dyre- og Planteliv, der ikke svarer til det sædvanlige i større Søer. Regnløjen plejer nærmest at holde til i Smaavande. I Arresø er den imidlertid ikke sjælden; jeg har taget den i Aagabet ved Frederiksværk, ved Auderød Badestrand, mellem Øglehøjnæb og Auderød Skov, udfor Dalenborg, ud for Hestehave, ud for Rønnekilde Gaard — altsaa mange forskellige Steder, men ofte toges der ingen, og der var sjælden mere end nogle Stykker i et Vaadtræk.

Regnløjen er nu kendt fra adskillige Vande i Nordsjælland, og det er vel nok givet, at den maa findes adskillige andre Steder i det øvrige Sjælland end i Gadekæret i Venslev, Øst for Skelskør, hvor den første Gang blev fundet her i Landet. Siden dens kendte Forekomststeder blev nævnede i Danmarks Fauna [1914, 272], er der imidlertid foruden Arresø kommet endnu et til, nemlig Maribo Nørresø, hvor Dr. A. C. Johansen efter velvillig Meddelelse tog et Eksemplar ved Bredden d. 29/9 1914.

Da jeg næppe ved anden Lejlighed kommer til at be-

skæftige mig med Regnløjens Biologi, skal jeg her meddele det lidet, jeg har iagttaget.

I 1904 besøgte jeg et Par Gange i September Maaned en lille Dam, der laa i en Mose ved Ladegaardsaaen, dengang i Udkanten af København, nu vistnok skjult under Bebyggelse et eller andet Sted nær Borups Allé. I denne lille Dam — som jeg med eller uden Ret kaldte Godthaabs Mose — var der baade Brasen, Skaller, Karudser, Aborrer og Krebs samt, hvad der interesserede mig mest: Regnløjer. Da man allerede var i Færd med at fylde Dammen til, hastede det med at faa undersøgt disse Fisk, som jeg ikke før havde truffet; d. 9. September fangede jeg 20 og d. 14. 61 Stkr. med en Pose af Bobinet, som jeg kastede ud og halede til mig igen. Særlig mange toges, naar Trækket førtes, hvor Franskbrødsstumper var kastet ud; Stumperne var i livlig Bevægelse paa Grund af Fiskenes Nappen. I Træk under Overfladen toges aldrig Regnløjer. Af Drengene, som fiskede i Dammen, kaldtes Regnløjerne „Løjerter", hvilket er det københavnske Navn for Løjen. — To af disse Regnløjer havde jeg i Akvarie til hen i Begyndelsen af November, da de døde; tilsyneladende fejlede de intet udover nogen Magerhed, og da de var voksne, er det muligt, at det var en normal Alderdomsdød. — Næste Foraar saa jeg igen til Mosen (d. 20. April 1905). Dammen havde nu helt mistet sin oprindelige Form paa Grund af Udfyldningsarbejdet. Skønt det var skyet, og Solen ikke skinnede, var Regnløjerne dog meget livlige; de syntes at gaa sammen i Flokke, og hvor der laa en lille Pind eller lignende i Overfladen, sprang de livligt op og gled ofte tværs over Pinden; ogsaa paa Steder, hvor der intet svømmede paa Vandet, kunde Regnløjerne boltre sig i Overfladen, og ét Sted, hvor der c. 10 cm under Vandet stod en Gren, saa jeg dem stryge omkring den og svømme paa den mærkeligste Maade; én drev omkring nede i Vandet med Bugen opefter, men svømmede lidt efter rask afsted igen. Man skulde jo herefter tro, at Legetiden var begyndt; men et undersøgt Ovarie viste endnu kun umodne Æg. Tænkeligt er det, at de har søgt at befri sig for Parasitter (de havde mange Glochidier). Jeg fangede med Bobinetsposen 65 Stkr. —

Paa den hosstaaende Tabel A er alle disse Regnløjers Størrelse angivet i halve cm, men desværre skelnede jeg dengang ikke mellem Hanner og Hunner, hvorfor Grupperne ikke træder tydeligt frem. Væksten fra September Maaned til April Maaned synes at have været ubetydelig eller ingen. Der

er uden Tvivl en 0-Gr. paa 2—3 (3.5) cm og en derover liggende I-Gr., der skal yngle ved første kommende Yngletid; maaske nogle af de største Individer tilhører II-Gr., og dette kunde navnlig tænkes om det paa 6 cm, der i saa Fald maaske vilde være død af Alder inden Vinterens Komme.

Tab. A. 146 Regnløjer; Godthaabs Mose.

cm	9/9 1904	14/9 1904	Tilsammen	20/4 1905
8				
7				
6		1	1	
				2
5		1	1	4
	6	7	13	14
4	5	12	17	32
	1	2	3	3
3	1	9	10	4
	6	29	35	6
2	1		1	
1				
0				

I Arresø leger Regnløjerne omkring Begyndelsen af Juli. Nogle af de d. 4/7 1916 tagne Regnløjer syntes at være helt eller delvis udlegede, men andre var det ikke endnu; d. 6/7 toges baade en udleget og fire endnu ikke udlegede, og de to, der toges d. 8/7, havde endnu ikke udleget. Nogle af de d. 4/7 tagne Hanner var stærkt tornede. Æg eller spæd Yngel har jeg ikke iagttaget, derimod uden Tvivl de aarsgamle, endnu ikke legemodne Unger (Juli 1916: 3.5, 4 cm). Se Tabel B og C. Regnløjen bliver sikkert kønsmoden i Slutningen af sit andet Leveaar (I-Gr.), men om alle dør efter Legen, som det ofte angives, eller om nogle leger næste Aar igen, lader sig ikke bedømme efter det foreliggende Materiale. Regnløjerne var her en Del større end i Godthaabs Mose; den største Han maalte 71 mm og de største Hunner 78 mm.

T. B. 40 Regnløjer, ♀; Arresø.

cm	25/4-22	12/5-22	17/5-22	2/6-21	3/6-21	4/7-16	6/7-16	7/7-16	8/7-16
8									
	o					o	o		
7	oo		o	oo		ooo	o		o
		o		o	o	ooooo	ooo		
6	o		o	o	oo	ooooo			
			o			oo			o
5						o	o		
4									
3									
2									
1									
0									

T. C. 18 Regnløjer, ♂ + 4 (♂? ♀?); Arresø.

cm	25/4-22	12/5-22	17/5-22	2/6-21	3/6-21	4/7-16	6/7-16	7/7-16	8/7-16
8									
7			o						
6				oo	o	oo	o		
	o	o		o		ooooo			
5						+			
						oo			
4						o+			
									+
3									
2									
1									
0									

Kønnenes Fordeling var følgende:

Tab. D. Regnløjer. Arresø.

cm	♀	♂	♀ + ♂	♀ %	♂ %
8					
	3	0	3	100	0
7	10	1	11	91	9
	11	0	11	100	0
6	10	6	16	63	37
	4	8	12	33	67
5	2	0	2		
	0	2	2		
4	0	1	1		

Alle de Regnløjer, der undersøgtes, havde ædt Planktonkrebsdyr, hovedsagelig Bosmina, saaledes som det fremgaar af hosstaaende Tabel:

Tab. E. Regnløjer. Arresø.

cm	Køn	Dato	Fyldningsgrad	Mave- og Tarmindhold
7.5	♀	25/4-22	10 %	Planktonkrebsdyr (bl. a. Copepoder)
7.4	♀	—	40 %	Planktonkrebsdyr (bl. a. Bosmina)
7.0	♀	2/6-21	50 %	Bosmina o. a. Dafnier
6.9	♀	12/5-22	50 %	Copepoder og Bosmina
6.8	♀	2/6-21	50 %	Bosmina
6.2	♀	25/4-22	1 %	Bosmina
6.0	♂	2/6-21	10 %	Bosmina
5.6	♂	—	50 %	Bosmina o. a. Dafnier

Ligula fandtes jævnlig i Bughulen hos Regnløjerne, men naaede selvfølgelig kun en ringe Størrelse: Regnløje, ♂, 7.4 cm - 1 Ligula, 7 cm; Regnløje, ♀, 7.5 cm - 2 Ligula, 6 cm, 2 cm; Regnløje, ♂, 5.8 cm - 1 Ligula, 5 cm. Medens de liguløse Brasen sædvanlig ikke faar deres Kønsorganer udviklede, synes de liguløse Regnløjer at kunne deltage i Legen. Af de fangede 62 Regnløjer var 7 (= 11 %) liguløse. — *Diplostomum cuticola* v. Nordm. var ogsaa almindelig; af de 62 Regnløjer havde mindst 13 (= 21 %) *Diplostomum cuticola* og ofte i flere Eksemplarer (indtil 9) — Paa Gæl-

lerne iagttoges hos en Regnløje (♀, 6.9 cm, 12/5-22) 2 *Ergasilus Sieboldii* v. Nordm. med Æg og 1 uden Æg, medens en anden Regnløje (♂, 5.6 cm, 11/5-22) ingen *Ergasilus* havde.

Regnløjens praktiske Betydning i Arresø er lig Nul, men heller ikke dens Betydning for Søens Biologi kan være synderlig stor, dertil er den for lidet talrig, og den omsætter som Følge af sin ringe Størrelse kun en ringe Mængde Stof i Forhold til, hvad Søens andre mer eller mindre planktonædende Fisk, Løjer, Skaller, Brasen o. a., omsætter.

7/12 1923.

Mindre Meddelelser.

Tropaeolum majus. Redaktionen bemærker i en Fodnote til „Boniske Kauserier" — 4. Hefte, Side 109 — at Tropaeloum ikke har noget anerkendt dansk Navn.

Dette er for Resten underligt, da Planten er yderst almindelig i Haverne, og har det gamle Ord noget paa sig, at — „kært Barn har mange Navne", maa Planten være endogsaa meget yndet. Der findes næppe ret mange Planter, der har saa mange Navne, som *Tropaeolum majus*. Af disse nævner jeg her: Bærkarse, indisk Karse, Nasturtium, Tallerkensmække, Landløber, Omløber, Pibenakker og Vibetop.

Navne har Planten nok af, men ingen af dem har opnaaet at vinde Borgerret. — Bærkarse er vel nok det af Navnene, der er bedst kendt over hele Landet.

L. P. Lauritsen.

Capua angustiorana Hw. Denne sjældne Tortricide, der hidtil kun fandtes her i Landet i to Exemplarer, en ♀, klækket af Hr. Emil Olsen fra Hareskov, og en ♂, fanget som Imago af Undertegnede i Charlottenlund forstbotaniske Have, har jeg i Aar fundet i meget stort Antal baade som Larve, som Puppe og som Imago.

Det viser sig nemlig, at den lever paa Tax, og da den optræder heromkring overalt, hvor der findes Tax (i Faaborg har Hr. C. S. Larsen nu ogsaa fundet den paa Tax i sin egen Have), gaar jeg ud fra, at denne Plante er dens egentlige Foderplante og at Fund paa andre Planter skyldes enten Larvens Kryben omkring eller Forvekslinger under Klækningsforsøg. Bemærkningen „skal ogsaa leve paa Coniferer" viser sig altsaa at være „ikke helt grebet ud af Luften".

Forøvrigt fandt jeg i Knuthenborg Park ogsaa en anden Tortricidelarve i ret stort Antal, nemlig *Cacoecia cinnamomeana* Tr., men denne sidste er sikkert i høj Grad altædende, hvad jeg ikke tror gælder *angustiorana*.

Paa Maribo Kirkegaard fløj *angustiorana* i Skumringen i Tusindevis omkring Taxtræerne hele Juli Maaned igennem.

Puppehvilen er for begge Arter kun ca. 10 Dage.

H. P. S. Sønderup.

Fiskehejren. Skagens Gren er bortset fra Klitbræmmen flad og hæver sig kun 2 m over Vandet. Tværs over den strækker sig en Række lavvandede Tørvegrave, Brovandene kaldet. Desuden overskæres Tangen af enkelte Afvandingsgrøfter, som fører overflødig Nedbør ud i Havet. Sommeren 1922 var vaad og Grøfterne derfor vandfyldte. Talrige smaa Aal trak op i dem og solede sig paa det varme Mudder.

Hvert Aar besøges Skagen ved Midsommer af Hejrer, 3—5 Stk. Det er rimeligvis Hejreungdom, der strejfer om. Jeg traf Hejrerne, der vadede i en Grøft, hvor de stangede Aal af „karsken Bælg". Da de fik Øje paa mig, fløj de ind mod Brovandene. Her kom jeg bag paa dem, uden at de mærkede det, før Afstanden mellem os var ganske kort. Overmætte brækkede de sig af Skræk, saa Aalene fór dem ud af Halsen, og Aalene var levende.

Tildragelsen er efter min Mening et Eksempel paa, hvorledes Aal kan blive bragt til Vande, som de ikke selv kan skaffe sig Adgang til.

Man skulde tro, at Hejren under Flugten var let at kende paa sin S-bøjede Hals. Paa Afstand er det imidlertid ikke noget tydeligt Kendetegn, thi Halsen forsvinder da i Rygfjerene. Man kan paa Skagen tage Fejl af Svartbag og Hejre, fordi de under Flugten har omtrent samme Størrelse og Fart, men Hejrens Silhuet er mørkere, Vinklen i Vingens Forkant er en anden end hos Svartbagen, og den dybt sænkede Vinges Spids er langt mere buet hos Hejren. Desuden har denne langt dybere Vingeslag end Svartbagen.

Kay Petersen.

Egernet. Gak til en Konservator og se paa hans Egern. De smækker alle Halen dekorativt op ad Ryggen. Det samme gør Egern ofte i Kunsten. Altsaa faar man den Tro, at Stillingen er karakteristisk for Dyret, men det er en Fejl. Bemeldte Stilling er ikke nogen daglig Vane hos Egernet. Til Belysning af, hvorledes Egernet plejer at bære Halen, hidsættes blot et enkelt Notat.

5/6 1922: Saa et Egern i Rathlousdals Dyrehave i Odder. Det sprang først omkring paa Jorden. Halen stak da skraat bagud og opad, mens Egernet var i Galop. Senere klatrede det op i et Træ. Halen hang da lige nedad. Ikke en eneste Gang smækkede det Halen op

over Ryggen i den skønne S-Bue, som anvendes til udstoppede Egern. Da Egernet satte sig til Ro paa en Tværgren, stak Halen vandret ud, men buede nedad med Spidsen.

Kay Petersen.

Interessant Tilpasningsevne. Under mine i de sidste Aar igen paabegyndte Indsamlinger af danske Smaasommerfugle har Tineide-Slægten Elachista særlig vakt min Interesse, og denne Interesse er blevet belønnet med, at jeg har faaet Øjet opladt, saaledes at jeg nu kan finde Larverne overalt, medens jeg i mine unge Dage saa godt som forgæves eftersøgte dem.

Elachistaernes Larver lever minerende i Græsser, og de har den for en ivrig Samler tiltrækkende Egenskab, at de findes dels i Marts-April og dels — for enkelte Arters Vedkommende — saa sent som i November, altsaa til Tider, hvor den ivrige Samler ellers har lidet eller intet at foretage sig.

Naar Vanskeligheden ved at finde dem er overvunden, opstaar der imidlertid en ny Vanskelighed, den at faa dem klækkede. Larverne forlader nemlig deres respektive Foderplanter forinden Forpupningen, og det er derfor nødvendigt at tage de beboede Græsser med hjem, og Græssernes Tilbøjelighed til i lukkede Glas enten at tørre ind eller at skimle — hvilket i begge Tilfælde har deres Beboeres Død til Følge — trækker unægtelig store Veksler paa Samlerens Taalmodighed.

Nu kommer jeg endelig til det, jeg egentlig vilde berette:

Blandt mine mange Experimenter med Græsserne prøvede jeg i Sommer at anbringe dem i et dybt Glas med Vand, idet jeg derved haabede at tvinge Larverne til at forpuppe sig paa Straaene, da de vanskelig kunde komme væk fra disse uden at drukne. Dette lykkedes ogsaa for en stor Del; men en Dag fandt jeg flydende paa Vandet en veludviklet Elachistpuppe med den afstrøgne Larvehud flydende paa Vandet fasthæftet til Puppens Bagkrop. Jeg fiskede den op og anbragte den i Klækkeglas, og nogle Dage efter fandt jeg endnu en Puppe i samme Situation.

Begge Pupper gav efter c. 14 Dages Forløb veludviklede Imagines af *Elachista triatomea Hw*, og skønt jeg ikke iagttog selve Forvandlingen fra Larve til Puppe, kan der ikke — efter den flydende Larvehud at dømme — være nogen Tvivl om, at Forvandlingen er sket paa selve Vandet.

Larverne levede i *Festuca rubra*, der voksede paa sumpet Terrain, saaledes at Græsserne til Tider har været omflydt af Vand, og Larvernes Evne til at kunne forvandle sig paa Vandet, forekommer mig derfor at være et Udslag af en Tilpasningsevne, som er værd at omtale.

Fr. Gudmann.

Hvepsen og Baaden. I Kolbelev Mose ved Holte havde jeg 2 Baade, og i den ene havde en Hveps fundet et Hul ind til et lukket Rum i Bagstavnen og var der begyndt at bygge Rede.

Saalænge Baadene i Forsommeren laa ubenyttede hen paa deres Plads, havde Hvepsen let ved at finde sin Rede, men vanskeligere blev det, da Baadene toges i Brug og snart fortøjedes ét Sted, snart et andet, maaske 70 m fra det første Sted; og saa viste det sig da ogsaa, at Hvepsen ikke kendte de to Baade fra hinanden. De var ens malede, udvendig hvide med en rød Stribe og indvendig graa, de var spidse i begge Ender; men den ene Baad var 5½ m lang, den anden kun 4 m. Naar Hvepsen nu kom til en Baad, kendte den heller ikke Forende fra Bagende, søgte begge Steder et Par Gange og fløj saa atter sin Vej, hvis det var den forkerte Baad. Men Baadene kunde den finde, selv om de laa langt ude paa Vandet, ja endog helt ovre i en anden Mose, som kun ved en Kanal staar i Forbindelse med vor, og selv om Afstanden fra Baadens oprindelige Plads var 400 m i lige Linie! Ogsaa naar der hejsedes Sejl paa Baaden, saa den for en Hveps maatte se helt anderledes ud end en Robaad, kom den flyvende og opsøgte sin Rede i den sejlende Baad.

Her kan det jo ikke have været Kendskab til de nærmere Omgivelser, som ledte Hvepsen paa Vej, vel heller ikke Lugten, da den stadig tog Fejl af Baadene, det maa vel altsaa have været Synet — men saa ser en Hveps virkelig ganske godt!

Otto Wolff.

Litteratur.

Billeder af Nordens Flora. Af dette efter danske Forhold stort anlagte Billedværk, der gentagne Gange har været omtalt i „Flora og Fauna", foreligger nu 3 Bind. Tilbage staar kun 4. (og sidste) Bind, der vil indeholde 144 nye, ikke hidtil fremstillede Billedtavler med tilhørende beskrivende Tekst og Register. Antagelig vil dette Bind foreligge færdigt med Udgangen af 1924. Med Hensyn til Indbindingen af de 3 udkomne Bind har Forlaget (G. E. C. Gad) ladet udføre smukke og meget stærke Bind efter Tegning af Gerhard Heilmann.

A. C. Jensen-Haarup.

C. Lund: Stuefugle. En Vejledning i Fuglepleje. Hage & Clausens Forlag. København 1923. 136 Sider. Pris 3 Kr.

En smukt udstyret Bog med en Mængde udmærkede Illustrationer af de forskellige Stuefugle m. m., Beskrivelser af disse og Vejledning til at pleje dem.

For alle Stuefuglevenner vil denne Bog være til stor Glæde og Nytte.

Frøaar og Egernvandring. Af Ad. S. Jensen. Vidensk. Medd. fra Dansk nath. Forening. Bd. 76.

Nævnte Afhandling er udarbejdet paa Grundlag af et Foredrag, som Professor Ad. S. Jensen holdt ved Dansk naturh. Forenings Møde den 19. Nov. 1921 til Ære for Professor, Dr. phil. Eug. Warming.

I Afhandlingen paaviser Forfatteren, at nogle af ham foretagne Undersøgelser af Skove i Skaarupegnen paa Fyn har godtgjort, at Egernets Forsvinden fra en Egn kan skyldes den Omstændighed, at Eg og Bøg et enkelt Aar ikke sætter Frugt, og at ejheller Rødgranen paa den paagældende Egn samme Aar og Aaret efter sætter Frugt.

Ogsaa i de nordsjællandske Skove, Geels Skov og Rude Hegn, har Forfatteren foretaget lignende Undersøgelser. Det er meget lærerigt at følge ham paa hans Vandringer og lægge Mærke til, hvorledes Egernet for at opholde Livet, naar dets Yndlingsføde, Frø af Rødgran, svigter, tager til Takke med anden Klasses Næring som Frø af Weymouths Fyr og Skovfyr eller Indholdet af de Knopper paa Rødgranen, hvori der findes Anlæg til Hanblomster; ja, at det endog maa ty til at gennemgaa Koglehobene fra Spetternes Spisesteder for at finde efterladte Frø.

Om Egernets Udbredelse i Jylland meddeler Forf., at det i 1919 er indvandret i Silkeborg Vesterskov, og at det derpaa indtil 1923 har udbredt sig over alle Silkeborgskovene; samt at det ogsaa siden 1919 har været til Stede i Hjøllund Plantage Sydvest for Silkeborg.

I en Fodnote giver Forf. en Oplysning af Værdi for enhver Lærer i Naturhistorie, idet han skriver: „ — at jeg ingensinde har kunnet finde mindste Spor af Forraad, som kunde hidrøre fra Egern. Jeg er tilbøjelig til at tro, at der til Grund for Fortællingerne om Egernets Vinterforraad ligger en Forveksling med de Ophobninger af slige Fødemidler, som saa almindelig findes paa Musenes skjulte Spisesteder i Skoven."

J. Kr. Findal.

Foreningsmeddelelser.

Naturhistorisk Forening for Jylland.

Ekskursioner. 1. Den 29. Maj til Egnen ved *Hylke Station,* Syd for Skanderborg. Smaaskove med meget blandet Plantevækst, Enge, Smaavandløb. Ankomst til *Hylke* ved 10 Tiden om Fmd. Hjemrejse samme Dags Aften. Mad medbringes.

2. Den 5.—6. Juni til *Rønde-Kalø* Egnen. Levende Hegn, Bøgeskov, Eng, Strandfælled og Strandbred. Eventuelt til *Kalø Ruin,* hvor der bl. a. vokser „Klosterplanter", og til *Møllerup,* Marsk Stigs Gaard. Ankomst til *Rønde Afholdshotel* den 5. om Morgenen, enten med Rute-

bil fra Aarhus ved 8 Tiden eller fra *Mørke St.* Begge Dage udgaar Ekskursionen fra Rønde Afholdshotel Kl. 10 Frid.

Der overnattes i Rønde Afholdshotel pr. Rønde. Logi bedes forudbestilt hos Værten. Hjemrejse den 6. om Aftenen.

3. Den 31. August til Egnen ved *Hylke*. Tiderne som d. 29. Maj. Hensigten med 2 Ekskursioner til samme Sted er at give Deltagerne Lejlighed til at se Forskellen paa Forsommerens og Eftersommerens Flora og Fauna paa samme Lokalitet.

Talrig Tilslutning forventes til alle Ekskursioner.

P. B. V.
J. Kr. Findal.

Generalforsamling afholdes den 6. Juni Kl. 8 Aften paa *Rønde* Afholdshotel.

Dagsorden: 1. Beretning om Virksomheden. 2. Regnskabet. 3. Valg. 4. Eventuelt.

P. B. V.
J. Kr. Findal.

Nye Medlemmer.

Fuldmægtig i Justitsministeriet Victor Hansen, København.
Trafikmedhjælper Adolf Plesner, Støvring.
Lærer O. V. Berthelsen, Tordenskjoldsgade 21, Aarhus.
Lærer Martinus Thomsen, Kongsvang, Aarhus.
Lærer S. Skov Hansen, Rejsby.
Henry Jensen, Ewaldsvej 24, Silkeborg.
Chr. M. Poulsen, „Skovlæ", Ørnsøvej, Silkeborg.
Manufakturist C. Winther-Jensen, Hyngborggade 14 Randers.
Lærer Oluf L. Arndal, Kaløgade 1, Aarhus.
Ivan Lystager, Villa Hvidøre, Langelandsgade, Aarhus.
Chr. Rasmussen, Falstersgade 33 B [1], Aarhus.
Kaj Petersen, Carl Blochsgade 21 [4], Aarhus.
Knud Jespersen, Bassingade 2 [1], Hjørring.

Medlemsbidraget for 1924 tages pr. Postopkrævning samtidig med Udsendelsen af 2. Hefte.

Kassereren.